

6. Савочкін Д.С. Транснаціональний тероризм як загроза національній безпеці України. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2010. № 23. С. 60-66.

7. Коментарі щодо закону України «Про внесення змін до закону України про боротьбу з тероризмом» і Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану та у районі проведення антитерористичної операції»: підготовлено на основі коментарів: Джеремі МакБрайда, консультанта Ради Європи URL : <https://rm.coe.int/16802e75b2>

8. Гуцало М. Деякі питання державної політики протидії тероризму в Україні. Політичний менеджмент. 2010 № 4 С. 129-139.

9. Проект Закону про протидію політичному екстремізму № 1154 від 04.06.2002 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=12411/

10. Проект Закону про протидію екстремізму № 4010 від 10.07.2007 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=30527.

11. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення відповідальності за прояви екстремізму, ксенофобії, антисемітизму, расової і релігійної нетерпимості) № 1325 від 11.01.2008 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=31330.

12. Проект Закону про протидію екстремізму № 3718 від 02.12.2013 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=49227 (дата звернення: 12.10.2018).

13. Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» (щодо основ соціального захисту заручників)» (реєстраційний № 8337 від 04.05.2018) URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63961.

14. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» (щодо основ соціального захисту заручників)» від 04.05.2018 URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=63961&pf35401=454156>.

15. Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» щодо уточнення суб'єктів боротьби з тероризмом» (реєстраційний № 8054 від 22.02.2018) URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63511.

УДК 342.95; 343.148

ЩОДО ЗМІСТУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОДІЇ ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

Науменко Сергій Михайлович,
здобувач (Університет сучасних знань,
м. Київ, Україна)

У статті досліджено сутність і структуру адміністративно-правового механізму взаємодії експертних установ з правоохоронними органами. На основі наукових поглядів на зміст термінів «механізм», «правовий механізм» та «адміністративно-правовий механізм» визначено, що адміністративно-правовий механізм взаємодії експертних установ з правоохоронними органами – це сукупність взаємопов'язаних адміністративно-правових засобів, способів і форм, за допомогою яких здійснюється регулю-

вання спільної діяльності експертних установ з правоохоронними органами. Проаналізовано наукові точки зору на структуру адміністративно-правового механізму. Визначено основні елементи адміністративно-правового механізму взаємодії експертних установ з правоохоронними органами: адміністративно-правові норми; адміністративно-правові відносини; суб'єкти, наділені відповідними адміністративними повноваженнями; акти реалізації норм права; засоби, способи та форми впливу на суспільні відносини; організаційні елементи забезпечення взаємодії експертних установ з правоохоронними органами. Зроблено висновок, що адміністративно-правовий механізм взаємодії експертних установ з правоохоронними органами становить сукупність взаємопов'язаних елементів (інструментарію), що забезпечують спільну діяльність експертних установ з правоохоронними органами з виконання поставлених перед ними завдань. Він визначає всі засади такої діяльності, у тому числі її адміністративно-правове забезпечення, що вказує на належність досліджуваних правовідносин до управлінських і таких, що забезпечуються державою. Усі визначені елементи адміністративно-правового механізму взаємодії експертних установ з правоохоронними органами відображені у відповідних нормативно-правових актах і відповідають загальноприйнятим засадам публічного адміністрування.

Ключові слова: механізм, адміністративно-правовий механізм, взаємодія, експертні установи, правоохоронні органи.

ON THE ADMINISTRATIVE-LEGAL MECHANISM OF INTERACTION BETWEEN EXPERT INSTITUTIONS AND LAW ENFORCEMENT BODIES

Naumenko Serhii Mykhailovych,
Degree Seeking Applicant
(University of Modern Knowledge,
Kyiv, Ukraine)

The article explores the essence and structure of the administrative-legal mechanism of interaction of expert institutions with law enforcement bodies. On the basis of scientific opinions on the content of the terms "mechanism", "legal mechanism" and "administrative and legal mechanism" it is determined that the administrative and legal mechanism of interaction of expert institutions with law enforcement bodies is a set of interrelated administrative and legal means, methods and forms, with the help of which the regulation of joint activities of expert institutions with law enforcement bodies is carried out. The scientific points of view on the structure of the administrative-legal mechanism are analyzed. The basic elements of the administrative-legal mechanism of interaction of expert institutions with law-enforcement bodies are determined: administrative-legal norms; administrative-legal relations; subjects possessing appropriate administrative powers; acts of law enforcement; means, methods and forms of influence on social relations; organizational elements of cooperation between expert institutions and law enforcement agencies. It is concluded that the administrative and legal mechanism of interaction of expert institutions with law enforcement bodies is a set of interrelated elements (tools) that provide joint activity of expert institutions with law enforcement agencies to perform their tasks. It defines all the principles of such activity, including its administrative and legal support, indicating that the investigated legal relations belong to the management and those provided by the state. All identified elements of the administrative and legal mechanism of interaction between expert institutions and law enforcement agencies are reflected in the relevant regulatory acts and correspond to the generally accepted principles of public administration.

Key words: mechanism, administrative-legal mechanism, interaction, expert institutions, law enforcement bodies.

Взаємодія експертних установ з правоохоронними органами, як і будь-яка діяльність із реалізації завдань і функцій держави, вимагає наявності певної сукупності елементів, що у своїй єдності забезпечать спільну злагоджену роботу цих установ, спрямовану на досягнення певного результату. Сукупність таких елементів утворює адміністративно-правовий механізм взаємодії експертних установ з правоохоронними органами. Натепер у науці адміністративного права відсутнє комплексне дослідження його змісту і структури, що обґрунтовує актуальність вивчення цієї проблематики.

Дослідженню питань діяльності експертів приділяти увагу такі вчені, як Т.В. Авер'янова, А.Р. Белкін, Р.С. Белкін, Н.І. Клименко, О.М. Ключев, В.К. Лисиченко, Н.П. Майліс, О.М. Музичук, Ю.К. Орлов, В.В. Пахомов, О.Р. Россинська, В.М. Салтєвський, М.Я. Сегай, В.Ю. Шепітько, М.Г. Щербаковський та інші. Однак сьогодні актуальними й такими, що потребують додаткового дослідження, є питання змісту адміністративно-правового механізму взаємодії експертних установ з правоохоронними органами.

Метою статті є дослідження сутності та структури адміністративно-правового механізму взаємодії експертних установ з правоохоронними органами. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: на основі наукових поглядів на зміст термінів «механізм», «правовий механізм» та «адміністративно-правовий механізм» визначити поняття й особливості адміністративно-правового механізму взаємодії експертних установ з правоохоронними органами; проаналізувати наукові точки зору на структуру адміністративно-правового механізму; визначити основні елементи адміністративно-правового механізму взаємодії експертних установ з правоохоронними органами.

Зміст адміністративно-правового механізму взаємодії експертних установ з правоохоронними органами доцільно розкрити через тлумачення термінів «механізм», «механізм управління» та «механізм адміністративно-правового регулювання».

Великий тлумачний словник сучасної української мови розкриває сутність поняття «механізм» у трьох значеннях, а саме: 1) механізм – це пристрій, що передає або перетворює рух; 2) механізм – це внутрішня будова, система чого-небудь; 3) механізм – це сукупність станів і процесів, з яких складається певне фізичне, хімічне та інше явище [1, с. 398]. Тобто механізмом є сукупність елементів (компонентів), узгоджених та об'єднаних між собою в певну структуру.

Що стосується механізму управління, то С.В. Петрова пропонує його розглядати у вузькому й широкому розумінні. Так, у вузькому розумінні механізм управління – це статична єдність певних елементів, які слугують інструментом організації управлінських явищ і процесів. У широкому розумінні – це динаміка, реальне функціонування всієї статичної єдності елементів [2, с. 16]. Тобто поняттям «механізм управління» охоплюється не просто сукупність вказаних елементів, а і їх спільна дія, спрямована на досягнення певного результату.

А.В. Малько та К.В. Шундіков уважають, що правовий механізм – це суто інструментальна субстанція, особливий набір (як правило, досить великий) кількох правових інструментів [3, с. 46]. Варто зазначити, що це не просто набір, а сукупність узгоджених правових інструментів, об'єднаних за певними критеріями.

О.Ю. Шереметьєва визначає «механізм» як сукупність узятих в органічній єдності та взаємозв'язку інституційно-правових та організаційно-правових форм і правових засобів забезпечення реалізації політичних і правових рішень, котрі приймаються світовим співтовариством, регіональними угрупованнями держав та окремими державами [4].

На думку Л.М. Шестопалової, механізм правового регулювання суспільних відносин – «комплексне явище, сукупність правових засобів, за допомогою яких поведінка

суб'єктів суспільних відносин приводиться у відповідність до приписів, що містяться в нормах права [5, с 157–158]. Це визначення дещо звужує зміст досліджуваного поняття, оскільки вказаний механізм не лише забезпечує приведення поведінки суб'єктів у відповідність до правових приписів, а й узагалі забезпечує реалізацію правових відносин у суспільстві.

Механізму правового регулювання притаманні такі ознаки: 1) є складником механізму соціального регулювання; 2) будучи категорією, широкою за обсягом, збирає воедино всі явища правової дійсності: засоби (норми права, суб'єктивні права і юридичні обов'язки, рішення судів тощо, об'єктивовані в правових актах); способи (дозволення, зобов'язання, заборона); форми (використання, виконання, додержання, застосування); 3) становить систему правових засобів, способів, форм, що перебувають у взаємозв'язку та взаємодії; 4) є динамічною частиною правової системи суспільства; 5) результатом його діяльності є встановлення правопорядку в суспільстві [6].

Особливим видом механізму правового регулювання є механізм адміністративно-правового регулювання, який Т.О. Коломоєць визначає як сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у сфері адміністративного права. У механізмі адміністративно-правового регулювання, вказує науковець, прийнято виділяти органічні та функціональні складники. Органічними складниками механізму адміністративно-правового регулювання варто вважати ті, що визначають сутність самого явища механізму адміністративно-правового регулювання, тобто без яких не може відбуватися сам механізм. Функціональними складниками механізму адміністративно-правового регулювання вважаються ті, що значною мірою впливають на механізм адміністративно-правового регулювання, що не є обов'язковими його елементами [7].

Під адміністративно-правовим механізмом взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні розуміють сукупність складних елементів, які мають правовий, соціально-економічний та організаційно-управлінський характер і які у своїй сукупності дають змогу налагодити ефективну взаємодію правоохоронних органів на регіональному рівні [8].

Адміністративно-правовий механізм взаємодії експертних установ з правоохоронними органами характеризується такими ознаками:

- це сукупність взаємопов'язаних елементів;
- є системою адміністративно-правових засобів, способів і форм;
- забезпечує спільну узгоджену діяльність експертних установ і правоохоронних органів;
- регулює адміністративні правовідносини, що виникають у процесі спільної діяльності вказаних суб'єктів.

Ураховуючи вказані ознаки, адміністративно-правовий механізм взаємодії експертних установ з правоохоронними органами можна визначити як сукупність взаємопов'язаних адміністративно-правових засобів, способів і форм, за допомогою яких здійснюється регулювання спільної діяльності експертних установ з правоохоронними органами.

Адміністративно-правовий механізм взаємодії експертних установ з правоохоронними органами включає в себе низку елементів, які у своїй сукупності забезпечують регулювання відносин, що виникають під час їхньої спільної діяльності. Натепер у правовій науці відсутній єдиний погляд на їх кількість і зміст.

Л.М. Шестопалова вважає, що елементами механізму правового регулювання є: а) норми права – основа механізму правового регулювання, оскільки з них, їх змісту починається дія права на соціальні відносини; б) правові відносини – суспільні відносини,

що відбуваються у визначених нормах права межах; в) акти реалізації прав та обов'язків – дії суб'єктів щодо здійснення приписів правових норм; г) акти застосування права; г) законність; д) правосвідомість; е) правова культура. Чинники (явища), що впливають на правове регулювання: законність; правосвідомість; правова культура [5, с. 157–158].

В.С. Селюков, О.М. Гумін, Є.В. Пряхін та інші науковці обґрунтовують думку, відповідно до якої будь-який механізм адміністративно-правового забезпечення складається з таких елементів, а саме: об'єкта забезпечення; суб'єкта; адміністративних норм права; адміністративно-правових відносин і їх змісту; гарантій, заходів, засобів і методів адміністративно-правового регулювання [9, с. 48; 10]. Така позиція є досить дискусійною, оскільки включає елементи, які є складниками не тільки механізму правового регулювання, а й правовідносин узагалі.

В.Н. Хропанюк визначив, що основними структурними елементами механізму правового регулювання є: 1) норми права, які встановлюють загальні та юридичні обов'язкові правила поведінки тих учасників суспільних відносин, які перебувають у сфері правового регулювання; 2) правовідносини, що є найважливішим і необхідним елементом реального життя права; 3) акти реалізації юридичних прав та обов'язків – це фактична поведінка суб'єктів правовідносин щодо здійснення їхніх прав та обов'язків [11, с. 341–342]. Схожу думку висловлює С.Г. Стеценко, який вважає, що механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадян становлять виключно норми права; акти реалізації норм права; правові відносини [12, с. 66].

Цю систему доцільно доповнити елементами, за допомогою яких здійснюється безпосередній вплив на правовідносини, а саме правовими засобами, способами та формами.

В.В. Галуцько вважає, що до складників механізму адміністративно-правового регулювання належать норми адміністративного права та їх зовнішнє вираження – джерела права; публічна адміністрація; принципи діяльності публічної адміністрації; індивідуальні акти публічної адміністрації; адміністративно-правові відносини; форми адміністративного права; тлумачення норм адміністративного права; методи адміністративного права; процедури реалізації адміністративно-правових норм; принцип законності [13, с. 87–90; 14]. Така позиція є занадто деталізованою. Так, не зовсім коректно виокремлено такий елемент, як принцип законності, який є складником принципів діяльності публічної адміністрації. Також не можна погодитися з тим, що елементами механізму адміністративно-правового регулювання є індивідуальні акти публічної адміністрації, оскільки їх можна зарахувати до правових норм, і тлумачення норм адміністративного права, що не здійснює безпосереднього впливу на правовідносини.

Схожим, але більш узагальненим і точним є погляд І.П. Голосніченко та З.С. Гладун, відповідно до якого механізм адміністративно-правового забезпечення характеризується такими основними елементами: норми адміністративного права; адміністративно-правові відносини; акти тлумачення норм адміністративного права; акти реалізації адміністративно-правових норм і відносин [15, с. 20–22; 16, с. 10].

А.А. Русецький, досліджуючи адміністративно-правовий механізм взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні, до його складових елементів зарахував такі: 1) адміністративно-правові норми; 2) інституційний елемент, який передбачає сукупність суб'єктів взаємодії та координації, що, у свою чергу, наділені відповідним правовим статусом; 3) сукупність управлінських рішень, що приймаються та здійснюються компетентними суб'єктами; 4) юридичний факт; 5) організаційні елементи забезпечення взаємодії й координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні; 6) адміністративно-правові форми та методи взаємодії й координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні [17, с. 143–149]. Варто зазначити, що виокремлення такого елемента, як юридичний

факт, є не зовсім правильним, оскільки він сприяє виникненню правовідносин, а не їх урегулюванню.

Проаналізувавши вказані точки зору, можна зробити висновок, що основними елементами адміністративно-правового механізму взаємодії експертних установ з правоохоронними органами є такі: 1) адміністративно-правові норми; 2) адміністративно-правові відносини; 3) суб'єкти, наділені відповідними адміністративними повноваженнями; 4) акти реалізації норм права; 5) засоби, способи та форми впливу на суспільні відносини; 6) організаційні елементи забезпечення взаємодії експертних установ з правоохоронними органами.

Отже, адміністративно-правовий механізм взаємодії експертних установ з правоохоронними органами становить сукупність взаємопов'язаних елементів (інструментарію), що забезпечують спільну діяльність експертних установ з правоохоронними органами з виконання поставлених перед ними завдань. Він визначає всі засади такої діяльності, у тому числі її адміністративно-правове забезпечення, що вказує на належність досліджуваних правовідносин до управлінських і таких, що забезпечуються державою. Усі визначені елементи адміністративно-правового механізму взаємодії експертних установ з правоохоронними органами відображені у відповідних нормативно-правових актах і відповідають загальноприйнятим засадам публічного адміністрування.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
2. Петрова С.В. Механізми забезпечення мотивації працівників у системі охорони здоров'я: державно-управлінський аспект: дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02. Одеса, 2010. 220 с.
3. Малько А.В., Шундикова К.В. Цели и средства в праве и правовой политике: монография. Саратов: Изд-во ГОУ ВПО «Саратовская государственная академия права», 2003. 296 с.
4. Шереметьєва О.Ю. Правове регулювання валютних ризиків на авіатранспорті. *Повітряне і космічне право*: матеріали V Міжнародної наук.-техн. конф. «Авіа-2003». Київ, 2003. Т. 8. С. 851–855.
5. Шестопалова Л.М. Теорія держави і права: навчальний посібник. Київ: Прецедент, 2006. 197 с.
6. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник / пер. з рос. Харків: Консум, 2001. 656 с.
7. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України: підручник. 2-ге вид., змін. і доп. Київ: Істина, 2012. 528 с.
8. Русецький А.А. Поняття адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 5. С. 107–111.
9. Гумін О.М., Пряхін Є.В. Адміністративно-правове забезпечення: поняття та структура. *Наше право*. 2014. № 4. С. 46–50.
10. Селюков В.С. Адміністративно-правове забезпечення освітніх процесів в Україні для внутрішньо переміщених осіб. URL: <http://univd.edu.ua/science-issue/scientist/118>.
11. Хропанюк В.Н. Теория государства и права / под ред. В.Г. Стрекозова. Москва: Интерстиль, 2000. 377 с.
12. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2008. 624 с.

13. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку XXI століття): монографія / В.В. Галуцько, В.І. Олефір, М.П. Пихтін, О.О. Онищук, М.М. Новіков, У.О. Палієнко, О.М. Єщук; за заг. ред. В.В. Галуцька. Херсон: ВАТ «Херсонська міська друкарня», 2010. 376 с.

14. Онищук О.О. Механізм адміністративно-правового запобігання та протидії корупції. *Форум права*. 2010. № 4. С. 686–689.

15. Голосніченко І.П., Стахурський М.Ф., Золотарьова Н.І. Адміністративне право України: основні поняття: навчальний посібник. Київ: ГАН, 2005. 232 с.

16. Гладун З.С. Адміністративне право України: навчальний посібник-довідник для підготовки до іспиту. Тернопіль: ТНЕУ, 2008. 172 с.

17. Русецький А.А. Елементи адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні. *Юридичний бюлетень*. 2017. № 5. С. 143–149.

УДК 351.761

ГЕНЕЗА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Предместніков Олег Гарійович,
доктор юридичних наук, заслужений юрист України, перший заступник начальника (Головне територіальне управління юстиції в Херсонській області, м. Херсон, Україна)

Павкович Сергій Миколайович,
здобувач кафедри кримінально-адміністративного права та процесу (Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний університет бізнесу і права», м. Херсон, Україна)

Автором проаналізовано процес становлення та розвитку міжнародного законодавства щодо забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, поширення наркоманії та наркозалежності, а також особливості становлення міжнародної співпраці у вказаній сфері.

На основі системного аналізу сформульовано висновок про те, що, незважаючи на всі намагання врегулювати на міжнародному рівні питання запобігання незаконному транскордонному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, розробку механізмів глобального контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, спрямованого на обмеження доступу до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, проблематика їх незаконного обігу, поширення наркоманії та наркозалежності досі не знайшла свого належного вирішення.